

Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU EKUMENIZMU I BADAŃ NAD INTEGRACJĄ W ROKU 2002

W kolejnym roku działalności Instytut, jako jednostka strukturalna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, kontynuował swą działalność dydaktyczno-naukową. Niniejsze opracowanie prezentuje najważniejsze osiągnięcia dydaktyczne, naukowe i organizacyjne pracowników Instytutu.

1. Struktura i skład osobowy

Od początku roku akademickiego 2002/2003, przy zachowaniu dotychczasowych katedr, częściowej zmianie uległ skład osobowy Instytutu. Na emeryturę odszedł ks. dr Krzysztof Staniecki. Pracownia Dokumentacji Integracji Europejskiej, po tymczasowym okresie lokalizacji w pomieszczeniach Instytutu, uzyskała własną siedzibę, w związku z czym przestała być integralną częścią Instytutu. Ponadto doszło kilku nowych pracowników. Obecnie struktura i skład Instytutu przedstawia się następująco: 1) Katedra Zasad Ekumenizmu – kierownik: abp prof. dr hab. Alfons Nossol, prof. zw. (dyrektor Instytutu); adiunkt: ks. dr Andrzej Czaja; 2) Katedra Teologii Kościołów Wschodnich – kierownik: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser; asystent: ks. mgr-lic Piotr Kownacki; 3) Katedra Teologii Kościołów Poreformacyjnych – kierownik: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła (wicedyrektor Instytutu); adiunkt: ks. dr Rajmund Porada; 4) Katedra Dialogu Międzyreligijnego – kierownik: ks. dr hab. Józef Urban; asystent: ks. mgr-lic Sławomir Piwowarczyk; 5) Katedra Badań nad Integracją – kierownik: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO; adiunkt: ks. dr Norbert Wons.

Z Instytutem stale współpracują: ks. prof. dr hab. Janusz Czerski, ks. dr Krzysztof Staniecki.

2. Udział pracowników Instytutu w krajowych i zagranicznych sympozjach i konferencjach naukowych o tematyce ekumenicznej

06.01.2002, Feldkirch (Austria), 18. Feldkircher Neujahrsempfang, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Vereintes Europa – ein neues Bethlehem für die Welt?*

15.01.2002, Opole, Konferencja nt.: *Wokół problematyki judaizmu*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Co oznacza być „starszym bratem w wierze”?*

25.01.2002, Ottmaring, Gemeinsames Komitee CCEE-KEK, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Bedeutung der „Charta Oecumenica“ für die Ökumene.*

25.01.2002, Lublin, Sesja: *W Tobie jest źródło pokoju*, ks. dr Andrzej Czaja – udział.

31.01.-02.02.2002, Mińsk, Międzynarodowa konferencja nt.: *Czy nadal potrzebujemy pojednania?*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Pojednanie między Kościołami i społecznościami w Europie Środkowowschodniej jako istotne zadanie ekumeniczne u progu nowego tysiąclecia*; współorganizator konferencji; przewodniczenie sesji.

04.02.2002, Wiesbaden, Landstag, Hessische Landeszentrale für politische Bildung, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Der deutsch-polnische Versöhnungsprozess.*

08-09.02.2002, Würzburg, Ökumenisch-Ekklesiologischen Studenttag, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Zwischenkirchliche Situation in Polen.*

17.02.2002, Warszawa, UKSW, konferencja na temat: *Wybrane problemy szkolnictwa w Afryce Subsaharyjskiej*, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – udział.

22-24.02.2002, Warszawa, Międzynarodowa konferencja nt.: *Europa jaka jest twoja przyszłość?*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Europa Środkowowschodnia wobec problemu integracji*; przewodniczenie sesji

28.02.2002, Olsztyn, konferencja naukowa na temat: *Karl Müller SVD (1918-2001) – warmiński misjolog i ekumenista*, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – udział

02.03.2002, Opole, Wydział Teologiczny UO, Wielkopostne Wykłady Otwarte, ks. prof. dr hab. Piotr Jaksóła – referat: *Duchowość katolicka i ewangelicka*.

04.03.2002, Częstochowa, Politechnika Częstochowska, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Kulturorwórczy charakter współczesnego ekumenizmu*.

05.03.2002, Olsztyn, Sympozjum naukowe na temat: *Świat po 11 września 2001 roku. Aktualna sytuacja społeczno-polityczna na świecie*, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – referat: *Chrześcijaństwo wobec islamu*.

09.03.2002, Opole, Wydział Teologiczny UO, Wielkopostne Wykłady Otwarte, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Współczesne trudności i perspektywy rozwojowe ekumenizmu*.

11-15.03.2002, Lublin, XXXIV Tydzień Eklezjologiczny – *Czynić Kościół domem i szkołą komunii*, ks. dr Andrzej Czaja – organizacja i wprowadzenie: *Zamyśl Tygodnia*; ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – wykład: *Dialog i inkulturacja*; ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Równość mimo hierarchii*.

18.03.2002, Brenna, Międzynarodowa konferencja nt.: *Pokój w świecie jako dar i zadanie*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Chrześcijańskie wezwanie do pokoju*.

23.03.2002, Opole, Spotkanie z Komisją ds. Europy Landu Nadrenii- Palatynatu, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – komunikat: *Opolskie CDE w promocji Unii Europejskiej*.

03-05.04.2002, Kraków, Sympozjum wykładowców teologii fundamentalnej nt. *Eklezjalny wymiar poznania teologicznego*, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – udział.

04-05.04.2002, Kraków, Konferencja z okazji spotkania wykładowców teologii fundamentalnej, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Jedność w Kościele a rozumienie Objawienia*.

08.04.2002, Kraków, PAU, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Nowe nadzieje ekumenizmu III Tysiąclecia*.

09.04.2002, Opole, Instytut Germanistyki UO, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Exemplarische Gestalten großer Schlesier im 20. Jahrhundert*.

13.04.2002, Lublin, Seminarium formacyjne: *Chrześcijanin a Królestwo Boże w świecie*, ks. dr Andrzej Czaja – organizacja i 2 referaty: *Kościół – załątek i zaczątek Królestwa Bożego; Odpowiedzialność za dar Królestwa Bożego*.

16.04.2002, Nürnberg, Gesellschaft St. Sebald (Cartell Rupert Meyer), abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Forderungen an die Ökumene im 3. Jahrtausend*.

05.05.2002, Kędzierzyn-Koźle, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Kościół otwarty na ludzi dobrej woli*.

07.05.2002, Opole, Konferencja: *Czy integracja zagraża autonomii samorządów lokalnych?*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – udział.

9-10.05.2002, Kraków, Konferencja: *Narody wobec Europy – negocjowanie tożsamości*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – wykład: *W trosce o ducha Europy*.

10-11.05.2002, Augsburg, Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Gesellschaft zum Studium des Christlichen Ostens, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Działalność Instytutu Ekumenizmu i Integracji Wydziału Teologicznego UO*; współorganizator konferencji.

18.05.2002, Opole, Zakończenie akcji Renovabis 2002/Abschluß der Renovabis-Action 2002, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Integration und Versöhnung: Die Zukunft Europas*.

24.05.2002, Piekary Śląskie, Konferencja nt.: *Górny Śląsk na przelomie wieków. Nadzieje i niepokoje. Świadkowie wiary*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Męczeństwo posiewem wiary i znakiem chrześcijańskiej wiarygodności*; przewodniczenie sesji.

08.06.2002, Katowice, Śląskie Święto Biblii, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – udział.

14.06.2002, Marienthal bei Görlitz, Internationales Begegnungszentrum (IBZ), abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Zukunft durch Versöhnung und Zusammenarbeit von Deutschen und Polen*.

20-23.06.2002, Rzym, Konferencja: *Verso una costituzione Europea?*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – wykład: *Ökumenischer Dialog angesichts des Integrationsprozesses Europas*.

21.06.2002, Bregenz (Austria), Ökumenischer Kirchentag 2002, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Auftrag und Chancen der Christen in Europa*.

13.07.2002, Lubienie, Konferencja z okazji 300-lecia Lubieni, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Jubileusz „świętem jedności i pojednania” pokoleń, narodów i Kościołów*.

18-24.07.2002, Wiedeń, Międzynarodowa konferencja nt.: *Unia brzeska jako problem ekumeniczny*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Das Problem des „Uniatismus” als Methode der Vereinigung der Kirchen in den Dokumenten des katholisch-orthodoxen Dialogs*.

31.08-6.09.2002, Würzburg, Sesja plenarna międzynarodowej komisji dialogu pomiędzy Kościołem katolickim i luterańskim, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – przewodniczący strony katolickiej, referat: *Katolickość Kościoła i sukcesja apostołska*.

05-07.09.2002, Freising, 6. Internationaler Kongress Renovabis: *Europa – eine Wertegemeinschaft? Gesellschaftliches Handeln in christlicher Verantwortung*, ks. dr Rajmund Porada – udział.

06-08.09.2002, Görlitz, Konferencja: *Ein Europa ohne Werte ist ein wert-loses Europa*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – wykład: *Westeuropa verrät grundlegende Werte*.

12.09.2002, Ludwigshafen, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *„Zivilisation der Liebe” für ein vereintes Europa*.

13-14.09.2002, Kraków, Konferencja: *Modernizacja i wiara. Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – udział.

15.09.2002, Erfurt, Evangelische Predigerkirche, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Schlesien im Herzen Europa? – Der Auftrag und die Aufgaben der Kirche im europäischen Einheitsprozess*.

19-21.09.2002, Gietrzwałd, Sympozjum sekcji wykładowców teologii dogmatycznej, ks. dr Andrzej Czaja – referat: *Wykład i podręcznik teologii dogmatycznej*; ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – udział.

23.09.2002, Kamień Śląski, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Doświadczenia z tożsamością Śląska*.

23-24.09.2002, Toruń, Konferencja: *Dialog w kulturze. Filozoficzna, polityczna i religijna obecność w kulturze współczesnej*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – wykład: *Dialog i inkulturacja*.

24-26.09.2002, Lublin, Międzynarodowy Kongres pt.: *Chrześcijaństwo w dialogu kultur na ziemiach Rzeczypospolitej*, ks. dr Andrzej Czaja – udział.

26.09.2002, Saarbrücken, abp prof. dr hab. Alfons Nossol – referat: *Ein vereinigtes Europa kann sich nur als Gemeinschaft des Geistes bewähren*.

06-12.10.2002 Kamień Śląski, Konferencja w ramach współpracy Wydziału Teologicznego UO i Wydziału Teologicznego Uniwersytetu J. Gutenberga w Moguncji, nt. *Integracja europejska*, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – referat: *Christliche Grundwerte am Ende des XX Jahrhunderts*.

10-13.10.2002, Hanower, Międzynarodowa konferencja nt.: *Zaangażowanie Kościołów w dzieło pojednania i integracji*, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Procesy integracyjne znakiem otwartości wobec drugiego człowieka i szansą rozwoju społecznego*; współorganizator konferencji.

08-10.11.2002, Praga, Sympozjum organizowane przez Association of Friends of the PTF: *Culture and Religion in baroque Prague*, ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO – udział.

27.11.2002, Warszawa, Sesja naukowa pt. *Spotkania z islamem*, ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – udział.

02.12.2002, Warszawa, Zebranie Rady Episkopatu ds. Ekumenizmu połączone z Ogólnopolskim Zjazdem Referentów Ekumenicznych. Udział wzięli m.in. prymas Polski kard. J. Glemp, abp A. Nossol (przewodniczący Rady), bp T. Pikus (wiceprzewodniczący Rady), bp B. Dembowski, ks. prof. P. Jaskóła (sekretarz Rady) oraz konsultorzy: ks. prof. Ł. Kamykowski, ks. dr W. Hanc, ks. dr K. Różański.

20.12.2002, Pszczyna, Spotkanie Śląskiego Oddziału PRE, ks. dr hab. Zygfryd Glaeser – udział.

3. Ekumeniczne sympozja I sesje naukowe zorganizowane przez Instytut

17.01.2002, Opole, Promocja polskiego tłumaczenia Pierwszej Księgi Pięcioksięgu (*Bereszit*); organizacja: Centrum Dokumentacji Europejskiej w Opolu przy współudziale Katedry Badań nad Integracją oraz Fundacja RONALDA S. LAUDERA; dyskusja panelowa: Rabin Krakowa S. Pecaric, Ewa Gordon (Kraków), Maciej Borowski (Opole); prowadzenie: ks. Stanisław Rabiej (Opole).

27.02.2002, Opole, Sesja naukowa nt.: *Dialog z islamem*. Program: *Islam wobec chrześcijaństwa i judaizmu. Perspektywy dialogu* (dr Selim Chazbijewicz, UWM); *Jezus Chrystus powodem podziałów* (ks. mgr Sławomir Piwowarczyk, KUL); *Fundamentalizm islamski. Zagrożenia dla dialogu* (ks. mgr-lic. Adam Wąs SVD, KUL); organizacja: Katedra Dialogu Międzyreligijnego; prowadzenie: ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO.

15-16.10.2002, Opole, Międzynarodowe sympozjum nt.: *„Kościoły siostrzane” na początku Trzeciego Tysiąclecia*; organizacja: Katedra Teologii Kościołów Wschodnich. Program sesji I: *Eklezjalny charakter wiary Kościoła a kwestia podziału chrześcijan* (o. dr hab. Zdzisław Kijas, Kraków); *Teologiczne podstawy eklezjologii „Kościołów siostrzanych”* (ks. dr hab. Zygfryd Glaeser, Opole); *Sytuacja kościelna na Ukrainie* (ks. dr Ivan Dacko, Lwów – Rzym – Monachium); *Relacje między „Kościołami siostrzanymi” na Białorusi* (ks. Dmitry Savich, Witebsk). Program panelu dyskusyjnego pt.: *Między kanonicznymi ograniczeniami a kościelną otwartością* (prowadzenie – ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła, Opole); *Ekklesiologische, kanonistische und historische Überlegungen zur Frage nach dem historischen Territorium von Schwesterkirchen* (ks. prof. dr

hab. Ernst Christoph Suttner, Wiedeń); *Problem „terytoriów kanonicznych”*. Prawosławny punkt widzenia (abp prof. dr hab. Jeremiasz, Warszawa – Wrocław); *Dialog między „Kościołami siostrzanymi” z perspektywy jego uczestnika* (abp prof. dr hab. Alfons Nossol, Opole); *Działania Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich na rzecz pojednania między Kościołami Wschodu i Zachodu*, (dr Luzian Lamza, Rzym). Program spotkań w sekcjach – sekcja I: *Wokół teologii „Kościołów siostrzanych”* (prowadzenie – ks. prof. dr hab. Michał Czajkowski): („Kościoły siostrzane” w listach metropolity Damaskinosa i kard. Józefa Ratzingera (ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła UO); *Sakramenty chrześcijańskiej inicjacji w dialogicznym spojrzeniu „Kościołów siostrzanych”* (ks. dr Wojciech Hanc, Włocławek); *Mistagogiczny charakter liturgii bizantyjskiej* (ks. prof. dr hab. Janusz Czernski, Opole); sekcja II: *Wokół historyczno-dziejowych zawilości międzykościelnych* (prowadzenie – ks. dr Andrzej Luter): *Tradycja cyrylomethodiańska pomostem czy przeszkodą dla pojednania między „Kościołami siostrzanymi”* (o. dr hab. Leonard Górka, Lublin); *Relacje między „Kościołami siostrzanymi” w Czechach, na Słowacji, Węgrzech, Bułgarii, Jugosławii i Rumunii* (ks. dr Walerian Bugel, Ołomuniec); *Sytuacja międzykościelna w Rosji* (ks. dr Tadeusz Kałużny, Kraków); sekcja III: *Ku przyszłości ekumenicznie zorientowanej* (prowadzenie – o. prof. dr hab. Stanisław Celestyn Napiórkowski): *Pneumatologiczna interpretacja communio Ecclesiarum w perspektywie posoborowego rozumienia Boskiej komunii* (ks. dr Andrzej Czaja, Lublin – Opole); *Idea „Kościołów siostrzanych” a eklezjalna rzeczywistość w Polsce, Ukrainie i Rosji* (ks. dr Krzysztof Staniecki, Opole); *Adekwatność modelu „Kościołów siostrzanych” w odniesieniu do relacji między Kościołami rzymskokatolickim i luteranckim* (ks. dr Rajmund Porada, Opole); *Dialog „Kościołów siostrzanych” wobec integracji europejskiej* (ks. dr hab. Stanisław Rabej, Opole). Program sesji popołudniowej (prowadzenie – o. dr hab. Leonard Górka, Lublin): *Problem tożsamości eklezjalnej w relacjach między Kościołami siostrzanymi w Ukrainie* (prof. dr Oleh Turyi, Lwów); *Ekumeniczny projekt „Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej”* (ks. OKR Michael Mildenerger, Hanower).

4. Kolokwium habilitacyjne o tematyce ekumenicznej

W roku sprawozdawczym odbyło się na WT UO jedno kolokwium habilitacyjne na podstawie rozprawy o tematyce ekumenicznej, której autorem był pracownik Uniwersytetu Śląskiego, ks. dr Józef Budniak. Tytuł rozprawy: *Ekumenizm jutra na przykładzie Śląska Cieszyńskiego. Studium historyczno-pastoralne*, Katowice 2002. Recenzentami byli: ks. prof. dr hab. Michał Czajkowski, ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła, ks. prof. dr hab. Manfred Uglorz.

5. Promocja kadry naukowej z udziałem pracowników Instytutu

Pracownicy Instytutu włączali się także w promocję kadry naukowej, oceniając dorobek naukowy i dydaktyczno-organizacyjny w ramach procedury nadania stopnia naukowego profesora, będąc recenzentami prac habilitacyjnych, a także promotorami lub recenzentami rozpraw doktorskich:

a) ocena dorobku naukowego i dydaktyczno-organizacyjnego do tytułu profesora

ks. dr hab. Tadeusz Dola, prof. nadzw. Uniwersytetu Opolskiego; recenzent: abp prof. dr hab. Alfons Nossol.

b) rozprawy habilitacyjne

J. Budniak, *Ekumenizm jutra na przykładzie Śląska Cieszyńskiego. Studium historyczno-pastoralne*, Katowice 2002; recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła;

N. Widok, *„Physis” w pismach Grzegorza z Nazjanzu. Studium z teologii patrystycznej*, Opole 2001, 303 s.; (kolokwium odbyło się w grudniu 2002 r.) recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.

c) rozprawy doktorskie

D. Chwastek, *Egzystencja a Słowo. Rudolfa Bultmanna program demitologizacji jako próba aktualizacji nauki o usprawiedliwieniu według Marcina Lutera*, Warszawa 2002, 325 s. mps (ChAT); recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła;

K. Grzesiak, *Wschód chrześcijański w piśmiennictwie ks. Bogusława Waczyńskiego*, Lublin 2001, 307 s. mps (KUL); recenzent: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser.

M. Hołuj, *Mysterium unitatis Christi w pismach Wincentego Granata*, Lublin 2002, 260 s. mps (KUL); recenzent: abp prof. dr hab. Alfons Nossol;

J. Jabłoński, *Soteriologiczna symbolika krwi Chrystusa w polskiej literaturze posoborowej*, Lublin 2002, 295 s. mps (KUL); recenzent: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO;

W. Kowalkowsky *Antropologia personalistyczna Wincentego Granata*, Lublin 2002, 428 s. mps (KUL); recenzent: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO;

H. Kowol, *Eucharystia odpowiedzią na naturalne potrzeby duchowe człowieka. Argumentacja teologiczna w świetle analizy egzystencjalnej Viktora E. Frankla*, Opole 2002, 278 s. mps (UO); recenzent: abp prof. dr hab. Alfons Nossol;

J. Nowak, *Problem śmierci jako ostatecznej decyzji personalnej we współczesnej niemieckiej literaturze teologicznej*, Opole 2002, 282 s. mps (UO); promotor: abp prof. dr hab. Alfons Nossol; recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła;

M.J. Uglorz, *Artykuł o grzechu pierworodnym w świetle współczesnej egzegezy i teologii biblijnej*, Warszawa 2002, 355 s. mps (ChAT); recenzent: abp prof. dr hab. Alfons Nossol.

d) prace magisterskie

B. Chyłka, *Rola Kościołów w europejskiej integracji w świetle „Dokumentów końcowych” II Europejskiego Zgromadzenia Ekumenicznego Graz’97*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser;

D. Doleżoł, *Plaszczyzny dialogu między chrześcijaństwem a islamem a świetle polskiej posoborowej literatury teologiczno-religiologicznej*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser;

M. Kachel, *Rozumienie Kościoła w świetle dokumentów dialogu starokatolicko-prawosławnego na forum światowym*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Zygfryd Glaeser;

I. Kuboszek, *Idea inkulturacji Ewangelii w dokumentach Zgromadzenia Sióstr Szkolnych de Notre Dame*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO;

B. Kulińska, *Ekumeniczny wymiar sakramentu Eucharystii w Katechizmie Kościoła Katolickiego*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr Rajmund Porada.

K. Krawiec, *Rola osób świeckich w posoborowej odnowie Kościoła na przykładzie życia i twórczości J. Turowicza (1912-1999)*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO;

R. Lazar, *Ksiądz Pralat Stefan Pieczka duszpasterzem pojednania*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof. UO;

T. Nazarko, *Ekumeniczne implikacje w nauce o Eucharystii według „Nasza Pascha z Chrystusem” Wacława Hryniewicza*, Opole 2002 mps; promotor: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła;

V. Proske, *Obraz Chrystusa w cierpiącym człowieku. Studium chrystologiczno-antropologiczne na podstawie pism Matki Teresy z Kalkuty*, Opole 2002 mps; promotor: ks. dr hab. Stanisław Rabiej, prof UO.

6. Ekumenizm duchowy

W ramach przygotowań do Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan abp A. Nossol tradycyjnie już skierował w styczniu 2002 r. do wiernych diecezji opolskiej list pasterski poświęcony problematyce ekumenicznej i zachęcający do modlitwy w intencji jedności chrześcijan. Przesłanie Arcybiskupa koncentrowało się wokół trzech punktów: 1) Kościół jako sakrament pojednania; 2) Kościół jako sakrament pokoju; 3) Kościół wobec islamu.

Po raz szósty, 1 grudnia 2002 r., w pierwszą niedzielę Adwentu, w kościele seminaryjno-akademickim pw. św. Jadwigi w Opolu odbyła się Ekumeniczna Modlitwa Młodych. Jej myślą przewodnią były słowa z Listu do Efezjan 4,32: „Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni” Modlitwie przewodniczył ordynariusz opolski abp Alfons Nossol. W trakcie Nabożeństwa Słowa Bożego kazanie wygłosił biskup katowickiej diecezji ewangelicko-augsburskiej Tadeusz Szurman.

7. Wykaz publikacji pracowników Instytutu

ABP ALFONS NOSSOL

[...], *Brücken bauen – Wege zu einem christlichen Europa von Morgen. Mit einem Vorwort von Karl Kardinal Lehmann*, Freiburg im Breisgau 2002, 240 s.

[...], *Współczesne trudności i perspektywy rozwojowe ekumenizmu*, w: *Dynamizm wiary*, red. M. WORBS, Opole 2002, s. 55-63.

[...], *Auftrag und Chancen der Christen in Europa*, „*Studia Oecumenica*”, Opole 2 (2002), s. 139-148.

[...], *Wprowadzenie do dekretu o ekumenizmie*, w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje – Dekrety – Deklaracje* (Tekst polski – nowe tłumaczenie) Poznań 2002, s. 189-192.

[...], *Dreischrift: Mut – Demut – Langmut*, „*Evangelisches Gemeindeblatt für Württemberg*” (2002) Nr. 23, s. 7.

[...], *Przedmowa*, w: M.M. MACHAJLISZYN, *Rola Metropolity Josyfa Kobernyckiego-Dyczkowskiego Slipyja w rozwoju idei Patriarchatu Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej*, Kraków 2002, s. 5-6.

[...], *Przedmowa*, w: J. NOWAK, *W śmierci też nadzieja*, Opole 2002, s. 5-6.

[...], *Geleitwort*, w: J. KOBINIENIA *Muttersprachliche Elemente im Rituale. Eine Studie zu den Breslauer Diözesanritualien von 1319 bis 1931*, Opole 2002, s. 11-12.

[...], *Przedmowa*, w: J. KOPIEC, *Biskup Henryk Grzondziel (1897-1968). W służbie Kościoła na Śląsku*, Opole 2002, s. 5-6.

[...], *Przedmowa*, w: „*Kościół siostrzane*” w dialogu, red. Z. GLAESER, Opole 2002, s. 5-6.

Czas to miłość. Rozmowę przeprowadził Józef Kandziora, „*Raport*” 2(2002) nr 1, s. 4-5.

Brak jedności podważa wiarygodność Kościoła! Rozmowę przeprowadził Mirosław Ostrowski OP, „Biuletyn KAI” (2002) nr 3, s. 11-12; także „Gazeta Niedzielną” (Londyn) nr 5.

Każdy ma prawo się wypowiedzieć. Rozmowę przeprowadził Krzysztof Ogiolda, „Nowa Trybuna Opolska” (2002) nr 63, s. 11.

Ökumene in Polen und besonders im heutigen Schlesien. Rozmowę przeprowadził Paul Gerhard Eberlein i Andreas Rössler, „Evangelisches Gemeindeblatt für Württemberg” (2002) Nr. 23, s. 2-3

PIOTR JASKÓŁA

[...], *Stwórcze dzieło Boga*, Opole 2002, 103 s.

Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin, red. [...], R. PORADA, Opole 2002, 619 s.

„Studia Oecumenica” 2 (2002), red. [...], Opole 2002, 430 s.

[...], *Problem wyznaniowej tożsamości*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. [...], R. PORADA, Opole 2002, s. 145-154.

[...], *Duchowość ewangelicka i katolicka*, w: *Dynamizm wiary. Wielkopostne Wykłady otwarte zorganizowane w okresie Wielkiego Postu 2002 roku*, red. M. Worbs, Opole 2002, s. 39-54.

[...], *Problematyka „Kościółów siostrzanych” w listach metropolity Damaskinosa i kardynała Ratzingera*, w: *„Kościół siostrzany” w dialogu*, red. Z. Glaeser, Opole 2002, 125-135.

[...], *Historyczno-teologiczne podstawy otwarcia Kościoła anglikańskiego na dialog ekumeniczny*, „Studia Oecumenica”, Opole 2 (2002), s. 331-354.

[...], *Anglikanizm*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 52-56.

[...], *Ekumenizm*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 367-374.

[...], *Kryptokalwinizm*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 9, Lublin 2002, k. 1401.

[...], S.J. Koza, *Wykaz publikacji książkowych pracowników Sekcji Teologii Porównawczej i Ekumenicznej KUL (1970-1983)*, w: *W służbie jedności chrześcijan. Instytut Ekumeniczny KUL 1983-2001*, red. L. GÓRKA, J.S. KOZA, Lublin 2002, s. 53-55.

[...], S.J. Koza, *Wykaz publikacji broszurowych i książkowych pracowników Instytutu Ekumenicznego KUL*, w: *W służbie jedności chrześcijan. Instytut Ekumeniczny KUL 1983-2001*, red. L. GÓRKA, J.S. KOZA, Lublin 2002, s. 103-119.

J. BUDNIAK, *Ekumenizm jutra na przykładzie Śląska Cieszyńskiego. Studium historyczno-pastoralne*, Katowice 2002, [Rec.] „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 8 (2002) 1, s. 7-10.

N. WIDOK, *„Physis” w pismach Grzegorza z Nazjanzu*, Opole 2002, [Rec.] „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 8 (2002) 2, s. 186-189.

J. M. WOJTKOWSKI, *Świątynie ewangelickie przekazane katolikom na Warmii i Mazurach w latach 1972-1992*, Olsztyn 2002, [Rec.] „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 379-382.

J. NOWAK, *W śmierci też nadzieja*, Opole 2002, [Rec.] „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 8 (2002) 2, s. 170-172.

J. OELDEMANN, *Die Apostolizität der Kirche im ökumenischen Dialog mit der Orthodoxie. Der Beitrag russischer orthodoxer Theologen zum ökumenischen Gespräch über die apostolische Tradition und Sukzession in der Kirche. Konfessionskundliche und kontroverstheologische Studien*, hrsg. vom Johann-Adam-Möhler-Institut, Band LXXI, Paderborn 2000, [Rec.] „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 369-371.

T. VETRALI, *Dialog a tożsamość franciszkańska [Dialogo e identità francescana]*, Varsavia – Roma 2001, [Rec.] „Studi Ecumenici” 20 (2002) 2, 197-199.

T.J. ZIELIŃSKI, *Iustificatio impii. Usprawiedliwienie „sola fide” jako główny artykuł wiary protestancko-konserwatywnego nurtu Kościoła Anglii na przykładzie teologii Alistera E. McGrutha, Jamesa I. Packera i Johna R.W. Stotta*. Warszawa 2002, [Rec.] „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 379-386.

Ekumeniczne powołanie franciszkanina. Pomoce w formacji ekumenicznej w duchu św. Franciszka z Asyżu, red. S.B. BRZUSZEK OFM, Z.M. Styś OFM, Warszawa – Rzym 2002, (Jeden jest Pan, t. 3), [Rec.] „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 366-367.

[...], K. WOLSZA, T. GRABUŃCZYK, *Ekumeniczne nowości wydawnicze*, „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 393-408.

Nowy zapal dla Europy, [Streszcz.] K. LEHMANN, *Neue Schwung für Europa*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. [...], R. PORADA, Opole 2002, 94-96.

STANISŁAW RABIEJ

Integration for Integration, red. [...], Opole 2002, 210 s.

[...], *Miejsce Ducha Świętego w teologii katolickiej*, w: J. BUDNIAK, M.J. UGLORZ, *Z Duchem Świętym w trzecie tysiąclecie. Materiały z sesji naukowej (1-3 VI 2001)*, Cieszyn 2002, s. 97-108.

[...], *The Faculty of Theology in the Service of Higher Education*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, R. PORADA, Opole 2002, s. 459-463.

[...], *Dialog „Kościołów siostrzanych” wobec integracji europejskiej*, w: *„Kościoły siostrzane” w dialogu*, red. Z. GLAESER, Opole 2002, s. 313-320.

[...], *Ecumenical Dialogue in the Support of European Integration*, w: *Integration for Integration*, red. [...], Opole 2002 (w druku).

[...], *Kościoły i związki wyznaniowe w regulacji prawnej Unii Europejskiej, Proces reformy wewnętrznej Unii Europejskiej po Traktacie Nicejskim*, red. Z. CZACHÓR, Poznań 2002 (w druku).

[...], *Europe of Pilgrimage Routes*, [Rec.] „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 131-138.

E. JARUZELSKA, *Prophets and coup d'etat in the Kingdom of Israel (10th-8th Centuries B.C.)*, [Rec.] „Poznańskie Studia Teologiczne” 12 (2002), s. 1-13.

H. SŁAWIŃSKI, *Preaching as an Aid to the Search for Meaning*, [Rec.] CTA Practica et Canonica 5 (2000), s. 23-29.

Nie rozczarowywać. Rozmowa z Andrzejem Kernerem, „Gość Niedzielny” 25 (2002), s. 26.

JÓZEF URBAN

[...], *Ewangelizacja*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 383-387.

[...], *Misjologia*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 795-798.

[...], *Sekty*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 1082-1089.

[...], *Kościół katolicki wobec islamu*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, R. PORADA, Opole 2002, s. 171-180.

A. PIETRZAK, *Opcja na rzecz ubogich znakiem wiarygodności Kościoła*, Piniężno 2002, [Rec.] „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 8 (2002) 2, s. 177-179.

ZYGFRYD GLAESER

„*Kościoty siostrzane*” w dialogu, red. [...], Opole 2002, 328 s.

[...], *Eklezjologia pneumatologiczna „drogą” Kościoła na nowy wiek*, w: *Z Duchem Świętym w trzecie tysiąclecie*, red. J. BUDNIAK, M. UGLORZ, Cieszyn 2002, s. 151-184.

[...], *Męczeństwo posiewem wiary i znakiem chrześcijańskiej wiarygodności*, w: *Górny Śląsk na przelocie wieków. Nadzieje i niepokoje. Świadkowie wiary*, red. J. GÓRECKI, H. OLSZAR, Katowice – Piekary Śląskie 2002, s. 113-119.

[...], *Chrzest fundamentem jedności chrześcijan. Teologiczna refleksja wokół katolicko-prawosławnych uzgodnień na temat chrztu*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, R. PORADA, Opole 2002, s. 129-138.

[...], *Tożsamość „małych ojczyzn” tożsamością Europy*, w: *Życie i działalność ks. Rudolfa Tomanka. W trosce o zachowanie religijnej i kulturowej tożsamości Śląska Cieszyńskiego*, red. J. BUDNIAK, Cieszyn 2002, s. 211-218.

[...], *Teologiczne podstawy eklezjologii „Kościółów siostrzanych”*, w: *Kościoty siostrzane w dialogu*, red. Z. GLAESER, Opole 2002, s. 109-124.

[...], *Równość mimo hierarchii. Kościół jako dom i szkoła „communio” w perspektywie katolickiej i prawosławnej*, „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 149-160.

[...], *Ekumenizm imperatywem chrześcijańskiego sumienia i drogą Kościoła w nowym tysiącleciu*, AK (2002) 1, s. 33-49.

[...], „*U Ciebie jest źródło życia*”, „Opiekun” (2002) 2/96, s. 1; 6; 8.

[...], *Tożsamość Śląska w Europejskiej Rodzinie Narodów*, „Rocznik Ziemi Krapkowickiej 2002”, s. 13-16.

[...], *Kościół kolebką świętych. Malnia miejscem pochodzenia błogosławionego o. Józefa Cebuli – kapłana i męczennika*. „Rocznik Ziemi Krapkowickiej 2002”, s. 200-204.

[...], *Religijna sytuacja na Białorusi. Odniesienia historyczne i sytuacja współczesna*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 75-76.

J. DURAJ, *Analiza konektywna pojęcia „communio” w schematach przygotowawczych, w dyskusji i w dokumentach Soboru Watykańskiego II*, Kraków 2002, 242 s. [Rec.] „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 8 (2002) 2.

Religijna sytuacja na Białorusi. Odniesienia historyczne i sytuacja współczesna, [Streszcz.] D. SAVICH, *Религиозная ситуация на Беларуси. Исторический обзор и современная ситуация*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 75-76.

Communio Ecclesiarum in der Perspektive des differenzierten Verständnisses von Communio Gottes, [Streszcz.] A. CZAJA, *Communio Ecclesiarum w perspektywie zróżnicowanego rozumienia Boskiej komunii*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 197-198.

Działania Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich na rzecz pojednania między Kościołami Wschodu i Zachodu, [Streszcz.] L. LAMZA, *Das Wirken der Kongregation für die orientalischen Kirchen zugunsten der Versöhnung der Kirchen des Ostens und des Westens*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 244.

Moskiewski patriarchacie – quo vadis? Droga do Kościoła narodowego za wszelką cenę, [Streszcz.] A. THIERMEYER, *Moskauer Patriarchat – quo vadis? Der Weg zur Staatskirche um jeden Preis*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 281-282.

Identitätsprobleme in den Beziehungen zwischen den „Schwesterkirchen” in der Ukraine der Gegenwart, [Streszcz.] O. TURIY, *Проблема ідентичності в стосунках між Церквами-сестрами в сучасній Україні*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 297-298.

„Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej”. Projekt ekumeniczny, [Streszcz.] M. MILDENBERGER, *Versöhnung in Mittel-Ost-Europa. Ein ökumenisches Projekt*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. [...], Opole 2002, s. 311-312.

KRZYSZTOF STANIECKI

[...], *Podstuchane i podpatrzone o Duchu Świętym*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓLA, R. PORADA, Opole 2002, s. 81-84.

Kościół na Ukrainie, [Streszcz.] I. Dacko, *Церква в Україні*, w: „Kościoty siostrzane” w dialogu, red. Z. Glaeser, Opole 2002, s. 89.

ANDRZEJ CZAJA

[...], *Paruzja*, w: *Leksykon Duchowości Katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin – Kraków 2002, s. 634-635.

[...], *Wcielenie*, w: *Leksykon Duchowości Katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin – Kraków 2002, s. 911-913.

[...], *Pneumatocentryzm – pneumatyzacja – pneuma-pośrednictwo*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi, Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, R. PORADA, Opole 2002, s. 261-270.

[...], *Kościół – załączek i zaczątek Królestwa Bożego*, w: *Chrześcijanin a Królestwo Boże w świecie. Materiały dla formacji katolicko-społecznej*, red. B. OSMAŃSKA, Warszawa 2002, s. 17-21.

[...], *Odpowiedzialność za dar Królestwa Bożego*, w: *Chrześcijanin a Królestwo Boże w świecie. Materiały dla formacji katolicko-społecznej*, red. B. OSMAŃSKA, Warszawa 2002, s. 22-26.

[...], *Dogmat*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 315-316.

[...], *Łaska*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 762-763.

[...], *Pneumatocentryzm*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 925-928.

[...], *Rozwój dogmatów*, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. RUSECKI, Lublin – Kraków 2002, s. 1051-1054.

[...], *Podstawowe elementy eklezjologii communio*, „Teologia Praktyczna” 3(2002), s. 44-58.

[...], *„Matka Kościoła” w perspektywie eklezjologii communio*, „Salvatoris Mater” 14 (2002) s. 74-88.

[...], *Communio Ecclesiarum w perspektywie zróżnicowanego rozumienia Boskiej komunii*, w: *„Kościół siostrzane” w dialogu*, red. Z. Glaeser, Opole 2002, s. 185-197

RAJMUND PORADA

Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin, P. JASKÓŁA, [...], Opole 2002, 619 s.

„Studia Oecumenica” 2 (2002), sekr. [...], Opole 2002, 430 s.

[...], *Soteriologiczne implikacje formuły „Kościół jako sakrament”. Z uzgodnień trzeciej fazy dialogu katolicko-luterańskiego na forum światowym*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, [...], Opole 2002, s. 161-170.

[...], *Adekwatność modelu „Kościółów siostrzanych” w odniesieniu do relacji między Kościołami rzymskokatolickim i luterańskim*, w: *„Kościół siostrzane” w dialogu*, red. Z. GLAESER, Opole 2002, s. 141-157.

[...], *Jedność tradycji i sukcesji apostoelskiej*, „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 179-194.

[...], *Z działalności Instytutu Ekumenizmu i Badań nad Integracją w roku 2002*, „Studia Oecumenica” 2 (2002), s. 409-425.

[...], *Bóg jako źródło życia*, w: *Tydzień Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan 18-25 stycznia 2002 r. „U Ciebie jest źródło życia”*, wyd. RADA EPISKOPATU DO SPRAW EKUMENIZMU, POLSKA RADA EKUMENICZNA, Warszawa 2002, s. 15-17.

M. STETSKO, *Ekumeniczne zaangażowanie Zakonu Braci Mniejszych w dzieło ewangelizacji na terenach byłego ZSSR [L'impegno ecumenico dell'Ordine dei Fratri Minori nell'opera di evangelizzazione dei territori dell'ex Unione Sovietica]*, Warszawa – Rzym 2001, [Rec.] „*Studia Ecumenici*” 20 (2002) 2, s. 199-203.

Przyszłość Europy jako zadanie. Zakres chrześcijańskiej odpowiedzialności, [Streszcz.] A.J. BUCH, *Die Zukunft Europas als Aufgabe. Dimensionen christlicher Verantwortung*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, [...], Opole 2002, s. 125-127.

Christus für den Nächsten sein. Der Glaube als Fundament der theologischen Ethik Martin Luthers, [Streszcz.] M. UGLORZ, *Być Chrystusem dla bliźniego. Wiara podstawą etyki teologicznej Marcina Lutra*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, [...], Opole 2002, s. 361-362.

Spoleczne zaangażowanie u liturgiczne posługiwanie – ku politycznemu wymiarowi liturgii, [Streszcz.] K. RICHTER, *Soziales Handeln und liturgisches Tun – zur politischen Dimension der Liturgie*, w: *Ad plenam unitatem. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Alfonsowi Nossolowi Wielkiemu Kanclerzowi Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji 25-lecia święceń biskupich oraz 70. rocznicy urodzin*, red. P. JASKÓŁA, [...], Opole 2002, s. 600-601.

Dialog syryjski na forum Pro Oriente, [Streszcz.] G. CHEDIATH, *Pro Oriente Syriac Dialogue*, „*Studia Oecumenica*” 2 (2002), s. 41-42.

Arcybiskup Mar Ivanios a ekumenizm, [Streszcz.] G. CHEDIATH, *Archbishop Mar Ivanios And Ecumenism*, „*Studia Oecumenica*” 2 (2002), s. 256-257.

Znaczenie odniesienia do konfesyjnych sformułowań wiary w dialogu katolicko-luterańskim, [Streszcz.] V. PFNÖR, *Die Bedeutung des Bekenntnisbezuges im katholisch-lutherischen Dialog*, „*Studia Oecumenica*” 2 (2002), s. 129-130.

Christus für den Nächsten sein. Der Glaube als Fundament der theologischen Ethik Martin Luthers, [Streszcz.] M. UGLORZ, *Być Chrystusem dla bliźniego. Wiara podstawą etyki teologicznej Marcina Lutra*, „*Studia Oecumenica*” 2 (2002), s. 329-330.

W poszukiwaniu ogólnochrześcijańskiego uznania dla posługi biskupa Rzymu jako pierwszego pośród biskupów, [Streszcz.] E.Ch. SUTTNER, *Auf der Suche nach gesamtchristlicher Anerkennung für den Dienst des Bischofs von Rom als erstem unter den Bischöfen*, „*Studia Oecumenica*” 2 (2002), s. 210-212.

Kościół tradycji syryjskiej. Aktualny przegląd, [Streszcz.] J. MADEY, *The Churches of Syriac Tradition. An Actual Survey*, „*Studia Oecumenica*” 2 (2002), s. 271-272.

NORBERT WONS

[...], *Mniejszości narodowe w procesie integrowania się Europy*, w: *Integration for Integration*, red. S. RABIEJ, Opole 2002 (w druku).